Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maria Rosario Mujika Imaz

Ordizia, Gipuzkoa
(1934-2023)

Aurkibidea

Biografia

Ordizian jaio zen 1934an. Aita Zumarragakoa eta ama Ataungoa zituen. Lau anai-arreba izan ziren. Aita 5 urte zituela hil zitzaien eta bizimodua aurrera ateratzeko lan egin behar izan zuten. Mojetan eta Ordiziako eskolan ikasi zuen 11 urtera arte. 5 urterekin hasita, Ordiziako Laskaibarko sagardotegira joaten zen lanera; 13 urterekin San Isidro granjan aritu zen lanean eta, geroago, Donostiako Egia tabernan aritu zen zerbitzari lanetan. Josten ikasten ere aritu zen Ordiziako plazan. Lazkaokoa senarra, 3 seme-alaba izan zituzten. Ezkondu ondoren Irurena mertzeria zabaldu zuen Ordizian.

Zintak

ORD-023

- **Proiektua**: Ordiziako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2008-05-23
- **Iraupena**: 68 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

ORD-024

- **Proiektua**: Ordiziako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2008-05-23
- **Iraupena**: 15 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

ORD-050

- **Proiektua**: Goierri Telebista
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Telebista, Goierri
- **Data**:
- **Iraupena**: 26 min
- **Euskarria**: DVD
- **Emalea**: Telebista, Goierri

ORD-051

- **Proiektua**: Goierri Telebista

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Telebista, Goierri
- **Data**:
- **Iraupena**: 24 min
- **Euskarria**: DVD
- **Emalea**: Telebista, Goierri

Pasarteak

1. Ordizian jaioa 1934an

- **Erref**: ORD-023/001
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
1934an jaio zen Ordizian eta kaletarra izan arren baserriko lana ondo ikasi zuen. Umetan Ataunen egoten zen. Ordiziako Urdanetan bizi zen. Ama ataundarra eta aita Zumarragakoa zituen.

Transkripzioa
-Hasteko, izena eta abizena eta nun jaio ziñen esaten badidazu?
-Jaio nitzen maiatzen hogeita baten, eta urtea da mil novecientas treinta y cuatro.
-Izena eta abizena?
-Maria Rosario Mujika Imaz.
-Eta nun jaio ziñen, kale-etxen edo baserrin?
-Ez, kalen, kalen. Kalen jaiogatio baserriko lana danetik ikasi non. Beharra izan gendun da. Ordun billatu behar bagendun jana ba lanea juten giñen, edozein baserritara lanea juten giñen. Ni txikie nitzela Ataunen asko eon nitzen, eoten nitzen asko lehengusu batzukin, eta hemen Ordizin juten nitzen eskolaa, gutxi jun nitzen oso baiño gero oporrak amaten zioskun garaien harutza juten nitzen Atauna, ni pozik Atauna juteko.
-Ordizin ze kaletan?
-Urdanetan.
-Hementxe?
-Ez, hemen ez. Ordun zan hamalau. Oain treinta y siete. Hor beherago dao. Hor beheraxeago dao.
-Gurasok ordiziarrak?
-Ez, ama Ataungoa eta atte Zumarrakoa.
-Eta txiki-txikitatikan Ordizin bizi izan ziñen?
-Bai, bai, Ordizin jaio eta Ordizin danak ein nittun. Ordizin bataiatu, komunioa, konfirmatu, ezkondu eta danak.

2. Eskolara Torrea etxera mojetara

- **Erref**: ORD-023/002
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:01:20. **Bukatu**: 00:03:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolara Torrea etxera joaten zen mojetara eta handik gaur ospitalea dagoen tokira. 5 urterekin hasi zen. Mojekin irakurtzen ikasten zuten. Entziklopedia berarekin ikasi zuten etxeko lau senideek, erdaraz.

Transkripzioa
-Eskolara Ordizira juten ziñen?
-Bai, Torrea juten giñen ordun, osea ke, nola daon Musika Eskola; bueno Musika Eskola Barrenan bat eta bestea herriko bandea nola jotzen don, Korreo daon etxe haundi hortan. Hor juten giñen zeatio monjak zeuken hor leku bat, monjak, Milagrosak etortzen zien eta ordun eskolaa juten giñen. Gero hortik pixkat gora jun giñen, hor txiki geldittu zan eta gerok haunditu ein [gendun] puxkat eta gero juten giñen horra oain ospitala daon hortaa. Hor beste eskola ba zeon eta puxkaten harrea jun... Eta gero ba ni gutxi jun nitzen, hamaika urte arte o holaxe eskolaa jun nitzen.
-Zenbat urtekin hasi ziñen?
-Eskolan? Ba nik ez... Bueno, garai hartan bost urtekin edo hasten giñen eskolan. Gutxigo ez, e. Bizkitarten etxen egoten giñen.
-Esan dezu monjak erakusten zizuela?
-Bai, Milagrosana aurrena monjak, eta gero ia herriko eskolan hasi giñen.
-Eta ze ikasten zenduen monjakin, ze izaten zan, matematika edo?
-Bai. Leitzen batibat. Askoz gehio ez gendun ikasi, zeatio zer? Ordun kartoi batzuk ematen zittun, [beste bat] jartzen zizuen eta. Diktaduk ein eta, holaxe. Baiño oain bezela hainbeste liburu eta hainbeste gauza, ezta pentsau´re.
-Ze izaten zan, liburu bat danetarako?
-Bai, lau senidek enziklopedia batekin ikasi gendun, eta oandio gordeta dauket zea... gure txikik, txikitako batek, ez dakit zein ilobak, egun baten etorri zan eta esan zin: "Amona, nik ez det atatzen...", haalako probleman bat zeuken, ez zan txikie, hain txikia umea [...] izango zan eta. "Ez det atatzen, nik ez dakit, aitatxoi esan behar diot itteko". "Eta zer nahi dezu? Nik han goien badauket ganbaran enziklopedia bat eta begiratuko deu", eta handixi atara zon. Pentsa zenbat urtekoa dan eta puxkauta ta dao baiño nik gordeta dauket. Baina danok handixe.
-Gramatika eta...
- Harek danetik dauke. Harek konpleto dau, konpleto dau hura.

3. Baserriko hizketa egiten zuelako, eskolan burla

- **Erref**: ORD-023/003
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:03:30. **Bukatu**: 00:05:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Txikitatik euskara zuen gogoko; eta, Ataungo baserrian denbora asko pasatzen zuenez, Ordiziara bueltatzean, barre egiten zioten baserritar hizkera omen zuela esanez. Anekdota bat kontatzen du.

Transkripzioa
-Nik anekdota bat nahi badezu esango dizut. Ni Atauna juten nitzenen, bueno ni izen naiz beti euskeraz gustatzen zaiena hizketan. Txikitati nik euskeraz eitten non. Nere senidek ez, baiño nik bai. Eta Atauna juten nitzen [...] gehio ikasten non. Handi etortzen nitzenen, klaro, baserriti igual hiru hillabete pasatzen nittun baserrin eta, hango tankerak, baserritar tankera ekartzen non. Han eoten nintzen ta. Eta etxea etortzen nitzen Ordizia eskola eta esaten zien "la casera", "la casera", eta ez zien uzten euskeraz eitten.
-Erak gaizki ikusten zuen zuk euskeraz ittea?
-Ez zon nahi izaten nik harutza jutea. Zeatio "la casera", ordun ez zuen uzten euskeraz eitten, ordun debekauta zeon euskeraz eittea. Eta ni ez nitzen tontana, gutxi juten nitzen baiño tontana ez nitzen. Eta ez jakin zer nekin eta ezer, eta zer, ala!, "al pelotón de los torpes", atze-atzea uzten ninduen; eta egun baten enkaratu nitzen señoritakin, esan nion ni ez nitzela tontana, ni Ataunen egoten nitzelako eta baserritarrakin eoten nitzelako tontana ez nitzela, eta bestek bezela mahietan jartzeko. Eta ordun hasi zien jartzen eta bueno. Baiño hala ta guztiz
-Ta nola hartu zizuen?
-Bueno ba, ondo zeatio ordun garai hartan maixuk eta horik oso oso haundik zien. Gaurko egunen jainkoai eskerrak denak igualtsuk gea, baiño ordun ez. Ordun diferentzi haundie zeon batetik bestea.
-Eta hori monjai esan ziozun?
-Ez, hori ia señoritea zan. Eskolara pasatu nitzenen.

4. Irakasleak, karidadeko moja kanpotarrak

- **Erref**: ORD-023/004
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:05:05. **Bukatu**: 00:06:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Karidadeko mojak ziren irakasleak eta kanpotarrak ziren; bat zaldibiarra izan zuen. Ez ziren gogorrak baina goizero Francori kantatu behar izaten zioten (abestu egiten du) eta errezatu ere bai.

Transkripzioa
-Eta monjak nungok zien, hemengok?
-Bueno, ospitala zeuken, oain residentzie daun hortan ordun zien ba monjak. Eta dedikatzen zien "Monjas de la Caridad", eta dedikatzen zien ba guri eskola ematen.
-Baiña esan nahi det hemengok, ordiziarrak ziren?
-Ez, ez, ez, kanpokok. Bueno, bat Zaldibikoa zan, urte asko egon zan, sor Ana. Hure bizi izan zan ba nobiziadotik ataa eta nik uste det denbora guztin Ordizin egon zala. Eta hura hil zan hemen baiño oso zarra. Hue zan hemengoa, baiño gaiñontzekok danak kanpokok.
-Eta zer moduzkoak ziren, gogorrak?
-Nik uste det ezetz, ez zien goorrak. Nere iruditturako ez, geok ez giñen gaiztok eta! Guk eske malizik ez genduken eta haik esandakoan hori in ezkeo, beti pakea zeon. Ez, ez, nik ez dauket rekuerdo txarrik monjatatik.

-Eta eskolan sartutakoan errezau egin behar izaten zan?
-Beharko. Eta Francoi eskue altxau gaiñea! Francon argazkiri.
-Eta kantau?
-"Viva Franco, alza tus brazos hijos del cuerpo es(tra)pañol... Viva Franco... que vuelve a resucir..." Himnoa dana.
-Egunero kantau behar orduan?
-Bai, bai. Eta errezatu´re bai. Eta eskolatik ataratzekon´e abemaria errezatu eta, bihar arte, eta fundamentuz, osea, errespetokin.

5. 11 urterekin eskola utzi eta lanera

- **Erref**: ORD-023/006
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:07:20. **Bukatu**: 00:08:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Dotrina derrigorra zen. Jaunartzea egin arte ibili zen mojekin eta gero herriko eskolara pasa ziren; dohainik zen eskola. Lanera hasi zenean, 11 urte ingururekin, eskola utzi zuen eta partikular joaten zen ikastera.

Transkripzioa
-Eta dotriña?
-Beharko. Bai, bai.
-Eta hori ere monjak erakusten zuten edo?
-Monjak eta eskolan´e bai. Ta gero katekesisa juten giñen. Bai.
-Esan dezu monjetatik eskolara pasatu ziñela, zenbat urtekin?
-Gutxi, gutxi. Nik uste det komunioa ein arte edo hola. Komunioa zazpi-zortzi urtekin eiten gendun, eta ordun ba eskolaa ba. Bueno, nahi izan ezkeo gero´re segitzen zuen monjakin, baiño nik ez dakit zegatik aldatu ninduen monjatik herriko eskolaa, ez dakit zeati, zeatio ez zuen..., dana gratis zan, ez gendun pagatzen ezer, baiño ez dakit zeati.
Eta herriko eskola nun zeon?
-Esaten dizut, Torrean, Correos daon hortan, harutza juten giñen.
-Hori ere debalde zan, ala?
-Dana, dana. Guk ez gendun ezer... Gero nola hain denbora gutxin jun nitzen ni eskolaa, ba lanea juten nitzen baserritaa, Upabira ta [...] ta lanea juten nitzen, beharko jun, aitteik be genden eta, eta ya ke ez nitzenez egunez eskolaa juten, urte baten eo holaxen, "clases particulares" ematea juten nitzen, Hidalgo, Antonio Hidalgonea. Baiño illuntzen seiteti zazpietaa edo zazpietatik zortzietaa, juten giñen pixkat gehixeo ikasteatik.
-Hori eskola utzi eta gero?
-Bai, bai, gero. Baiño hamaika urte ezkeo ia nitzen eskolaa gehio jun.

6. Euskaraz eginez gero, zigorra

- **Erref**: ORD-023/007
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:08:46. **Bukatu**: 00:10:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Erdaraz egiten zuten eta euskaraz hitzik entzunez gero erregelaz eskuan jo edo beste zenbait zigor izaten zituzten. Eskolaz kanpoko ikasketak hartzera Santa Anara joaten zen.

Transkripzioa
-Eta monjatatik eskolaa alde haundia zegon?
-Igualtsu. Bai, Ez zeon diferentzirik.
-Han ere erderaz eskolan?
-Dana erderaz, bai, bai, ez zizuen uzten euskeraz eitten, e!
-Eta euskeraz egin ezkero kastigue?
-Bai, bai, beharko. Nik nola neuken ohittura haundie euskeraz eittekoa, eta Ataunen hiru hillabete pasauta nola ez non ba euskeraz eingo, han dana euskeraz eitten non.
-Ze kastigu izaten ziren ordun?
-Ba erregla, bakizu, eskuk hola jarri ta reglakin jo, o bestela bi plantxa, bi burnizko plantxa bezela o bi ladrillu jarri eskutan ta ordubeten hola euki, eta holako kastiguk izaten zien ordun. Oain bezela uste dezu, ala? Jarri belauniko, eskuk hola jarri ta jartzen zizuen bi plantxa, esan dizuan bezela, bi ladrillu. Umek giñen eta bi ladrillo hola ordubeten eukitzea hua haundie zan, e. Gaiñentzean jo, ni ez naiz akordatzen jo ninduenik sekula. Baiño kastigu hori bai.
-Ordun hamaikakin eskola utzi zendun eta partikularretara juten ziñen.
-Bai. Urtebeten holaxe, gehigo ez.
-Ordizin baita?
-Bai, bai. Ordizin. Santa Ana gaiñea. Oain nola daon, ordun zan Santa Ana, nola ospitalen ondoon aparkalekue ein duen, hortxe zan el colegio Santa Ana, eta harutza juten giñen partikularrak ematea. Egunez lana egin behar gendun umeek ba ez uzteatik ezer ezer be, harutza.

7. Bost urterekin Upabi sagardotegira lanera

- **Erref**: ORD-023/008
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:10:16. **Bukatu**: 00:12:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:
Bost urterekin Upabi sagardotegira joan zen Laskaibar auzora. Sagardoa saltzen zuen bertan. Anekdota bat kontatzen du. Sagardo zalea zenak 15 txikito edateko ohitura izaten zuen.

Transkripzioa
-Lana nun egitten zendun?
-Ba baserritan, Upabin. Ni bost urte ein nittun garaien sagardotegi batera jun nitzen, Upabia.
-Nun zegon hori?
-Hori zeon, oaindik zutik dau, fabrika, bakizu fabrika, porterie, Laskabarren, haren paren baserri zar bat badau ba, hantxe. Hua zan sagardotegie, eta ni

harutza lanea jun nitzen bost urtekin.
-Eta ze lan egiten zendun?
-Sagardoa partitu. Sagardoa partitu.
-Nora partitzen zendun?
-Partittu? Juten zan..., saldu.
-Bertan?
-Bertan. Baso txiki batzuk izaten zien eta hamabost zentimo balio zon basok. Eta ni txikie, umea nitzen, bost urte, pentsa, eta nei illea hartzeaatik gizonak, bakizu, kuadrilla bat bazan: "Oye chavala, cuanto son quince gordas y quince chiquitas?". Eta [honebeste] zentimo zan, quince gordas y quince chiquitas. Hamabost baso eaten zan. Sagardotegiko kontue da, zuk ez dezu jakingo baiño, kupelan eitten zan, edaten zuenen ronda, raia eitten zendun, raia eitten zan kupelan; oseake halako kuadrilla, halako kuadrilla, eitten zendun raia, eta bosgarrena eitten zanen, bosgarren basoa, txandea hartzen zuenen, bosgarrenai eitten zitzaion hola; gero seigarrena, hamar arte. Hamar arten hola. Eta gero hamabost arte. Eta hamabosta aillegatzen zan garaien esan behar zizun: "bueno, ya están los quince". Ia ez zuen gehio hartzen. Gutxigo askoz baiño sagardozalea zana(k) hamabost baso eaten zittun.
-Aa.
-Eta gero aillegatzen zien eta "quince gordas y quince chiquitas", eta ni ikasita neon eta "dos veinticinco" esaten nien. Nik ez nakillakon, banekin, orduako ikasita neon. Sukaldea juten nitzen eta hainbeste baso hartu dittue, zenbat diru da ta, ba horrenbeste, bueno badakit, eskatzen dueneako badakit.
-Bestela taberna zan?
-Sagardotegia, sagardoteie, kupela haundikin eta.
-Eta jaten eta ematen zan?
-Bai, asko, asko.
-Zu zerbitzen aritzen ziñan?
-Bai. Gero, pentsa zazu, bost urtekin hasi nitzen, hogeita zortzi urtekin ezkondu nitzen, eta egun bat bakarrik ez nun utzi etxe hartaa juteik. Gaiñantzen beste lan batzuk eitten nittun baiño segitzen nun ordubete eo bi ordu edo, beti, beti, beti. Han familikoa bezela beti ibiltzen nitzen.

8. Upabiko dolarean egiten zuten sagardoa

- **Erref**: ORD-023/009
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:12:45. **Bukatu**: 00:15:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:
Sagastiak sagardotegi ondoan zeuden eta dolarea etxean, sagardoa bertan egiten zuten. Ostegun Santu Egunean festa egiten zen eta hurrengo eguna bijilia izaten, bakailaoa jartzen zuten jateko. Sagardotegikoak izendatzen ditu.

Transkripzioa
-Eta sagardoa han bertan egiten zuten?

-Bai. Kupelak eta sagastie zeuken, eta kupela zeuken, eta zeuken [...] tolarea zeuken, eta tolare hartan eitten zuen sagardoa ta pasatzen zuen kupela haunditaa.
-Sagar biltzen eta ordun ibiliko ziñen.
-Bai hoixe, [ardo?] eitten eta daneti, daneti, ataatzen zan guztie.
-Ze tenporada izaten zan, orain bezela sagardoa egiteko?
-Oain garai hau, oain garai hau. Aste Santurako hasten zan ia puri-purin. Ta guk ordun eitten genduna ba, han garai hartan eitten tzan Ostegun Santu Egunen jartzen tzuen txerri-hankak, tripakik, arkumea, tortilla pikatxakin, arkumen odolakin, hori Ostegun Santu Egunen. Eta Ostegun Santu Egune pasatzen zan garaien, nola hurrengo egune bijilie zan, zartagi guztik eta ibilli giñutzen ontzi guztik garbitzen danekin, lejiakin eta guzti garbitzen giñusten, zegatio hurrengo egunen nola zan bijilie, ez zan euki behar kutsuik, aurreneko eguneko kutsuik ez zan behar; dana garbie, dana garbie. Eta ordun kartatan jokatzen tzan, eztokan? [tokan] jokatzen zan, Ostiral Santu Egunen dana itxita egoten tzan. Ostegunen bai, ostegunen ia kartatan ibiltzen tzan jendea ta tokan eta gauza horitan bai, baiño Ostiral Santu Egunen aiketa larunbat atsaldeko hiruek arte dana itxita egoten tzan. Joku guztie.
-Jende asko juntatzen tzan hola jokua ta...?
-Bai, bai, asko, asko. Hurrengo egunen jartzen zan bakaillaue; bakaillaue eta antxoakin tortillak. Bijilie egune nola zan.
-Ze egoten ziñeten, jente asko lanen?
-Lanen ba bai. Egoten giñen etxekoandrea, bere koiñata, nere ama, eta gero etxen mutilzar bat zeuken, bi morroi, ta zerbitzen ba mutilzar hue ta ni ibiltzen giñen. Nola zan dana kazuela haunditan jarri ta mahien jarri.
-Mahira ateratzen zan?
-Mahira ataatzen zan, bai, ordun etzan platerik eta, han bertatik jaten tzan.

9. Eguneroko otorduak

- **Erref**: ORD-023/010
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:15:14. **Bukatu**: 00:16:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Egunero babarruna jaten zuten, baba txikia, aza, txongoa eta gauero baratxuri-zopa jaten zuten. Arrain gutxi jaten zen garai hartan. Festetan oilaskoa, angulak, etab.

Transkripzioa
-Zer izaten zan orduko jana, zer jaten zan edo?
-Bakaillaue, egun hartan bakaillaue.
-Baiña bestela jeneralen ze?
-Jan ondo. Babarruna, egunero babarruna.
-Ordun, arten ez zan ez arrozik ez lentejaik. Bazan, baiño ez zan jartzen etxetan. Babarruna, baba txikie, azea txongokin.
-Txongokin?
-Txongoa, hori da txerrin hezurre, txerrin hezurre, txongoa. Eta gero jaie aillegau ezkeo, ba gauen, gauero baatxuri zopea, gauero baatxuri zopea. Eta gero jaie aillegau ezkeo ba garbantzue. Salda ederra aurretik, eta garbantzue eta gero zera, saldea eindako haragi hura tomatekin eta

piparrakin.
-Arrairik izaten zan?
-Bai, izaten zan baiño gutxigo, askoz gutxigo.
-Garestie zalako edo?
-Ez, ez. Ordun iruditzen zan arraiek ez zeukala alimentuik, ordun izaten zan haragie. Oillaskoa... Ta geo festatara aillegau ezkeo eta oillaskoa jaten zonak "mucho". Bai. Ordun bai, festatan bai. Festatan jartzen zan arraien tirak laben eta oillaskoa, eta angulak´e bai, oin baiño gehiao, ordun modu hoben zaren eta jan eitten zien angulak. Bai, hori badauket. Baiño gaiñentzen... Jan ondo eitten zan, jan ni eon nitzen leku asko, leku askotan egon nitzen lanen baiño danetan ondo, ondo jaten gendun.

10. Sagarrak eta gaztainak biltzen

- **Erref**: ORD-023/011
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:16:45. **Bukatu**: 00:18:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:
Sagarrak saskietan biltzen zituzten. Gaztainak nola biltzen zituzten azaltzen du. Arkumea "txilindron" erara prestatzeko ohitura handia zuten.

Transkripzioa
-Lehen esan dezu sagardoa egiten ibiltzen ziñela. Sagarra biltzen ibiltzen ziñen?
-Ibilliko ez nitzen ba! Hoixe!
-Nun biltzen sagarrak?
-Ba saskitan, saskitan bai. Ba gaztaiñak biltzen e bai. Gaztaiña morkotxak zulau eiten giñun eskue, eta eskunarruik ez, osea ke [degil?] batzuk bezela jartzen giñutzen, edo bestela txotxak, bi egurrekin, txinok bezela nola jaten due? Holaxe bi zotzakin [...] gendun.
-Gaztaiña-janak eta egiten ziren ordun?
-Bai. Gaztaiña-janak, danboliñen erreta, sagardotegin asko eitten tzan. Han erre gaztaiñak, eta gero sagardokin. Eitten tzana asko da arkume txilindronen. "Al txilindron". Jartzen tzan gurutz bat bezela, eta han arkumea jartzen zan, oain jartzen dan bezala, nola jartzen zan...
-[...]
-Bai, oain jartzen da parrillatan. Ordun jartzen tzan beso ta esku hola lotu ta pariten kontra holan jarri ta hau parite... hola jarriko balu bezela, hola, holaxe eskuk eta hanka, ta sue hortik dala, horti erretzen tzan. Bai.
-Eta hue jaten zan?
-Bueno!
-Ez gaur bezela txuletak eta?
-Txuletak e bai. Danetik jaten tzan, danetik jaten tzan ordun. Baiño, eztakit, gutxigo zeon... Gaur egunero jaten deu ondo, ta ordun ba jaien jaten zendunen ..., txipiroiek jaten ziñuztela re, bueno! Hue jan, hue jan ona zan. Menuda...

11. San Isidro granjan lanean

- **Erref**: ORD-023/012
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:18:30. **Bukatu**: 00:20:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
San Isidro granjan lan egin zuen 3 urtez 11rekin hasita. Etxeko lanak egiten zituen eta ukuiluko lanetan ere aritzen zen. Txerriak, behiak, oiloak eta abar zeuzkaten granjan.

12. Zerbitzari banketeetan

- **Erref**: ORD-023/013
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:20:25. **Bukatu**: 00:21:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
15 urterekin banketeetara joaten zen taberna ezberdinetara zerbitzari lanera. Tabernak izendatzen ditu. 16 urterekin Donostiako Egia tabernara joan zen udara partean, baina bitartean Upabira joaten jarraitzen zuen.

13. Iluntzeetan josten ikastera

- **Erref**: ORD-023/014
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:21:36. **Bukatu**: 00:23:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:
Josteko zaletasun handia zuen eta egunez lana egin eta iluntzetan josten ikastera joaten zen plazara, Mariarengana. Ume arropak josten ikasi zuen gehienbat. Neska kuadrilla joaten ziren. Etxeko joste-lanak berak egiten zituen.

14. Donostian zerbitzari ibili zeneko kontuak

- **Erref**: ORD-023/016
- **Iraupena**: 0:03:22. **Hasi**: 00:23:32. **Bukatu**: 00:26:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Donostiara lanera joaten zenean uda bertan pasatzen zuen, lehenengo urtean garbiketan eta handik aurrera zerbitzari lanetan. Hango umeei eskulanak egiten aritzen zen. Pentsioetan lo egiten zuen eta ikaratu egiten zela eta etxekoandreak etxean hartu zuen. Goizeko seietan jaiki eta mezara joaten zen, handik taberna irekitzera. Nagusi euskaldunak zituen.

15. Umetan jolastu beharrean puntua egiten

- **Erref**: ORD-023/017
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:26:54. **Bukatu**: 00:28:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:
Umetan jolas egiteko astirik ez zuen izaten eta astia zuenean ere, lagunak tortolosetan eta bera puntua egiten aritzen ziren. Lagunek barre egiten zien josten aritzen zelako. Lagun erdaldunak zituen.

16. Oporretara Ataungo baserrira

- **Erref**: ORD-023/018
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:28:21. **Bukatu**: 00:31:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Oporretan Ataungo baserrira joaten zen eta baserriko lanetan aritzen zen. Ogia etxean egiten zuten eta nola egiten zuten azaltzen du; 8-10 egunerako egiten zuten ogia. Ogi beltza txikia zela ezagutu zuen. Ez zuten goserik sekula pasa amak baserritar eta artzainei arropa egiten zien eta trukean jakiekin ordaintzen baitzien. Amarengandik jaso zuen josteko zaletasuna.

17. Txerrikumeen jaiotza eta txerri-hiltzea

- **Erref**: ORD-023/019
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:31:57. **Bukatu**: 00:33:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Soroko lanean eta ganadua zaintzen ibiltzen zen. Txerriak umea egiten zuenean gertatzen zirenak aipatzen ditu; gaua pasatzen zuten txerriak umea

egin artean. Amaren lehengusuak hiltzen zuen txerria eta festa egiten zuten. Odolkiak eta txorizoak egiten zituzten auzotarrekin elkartuta.

18. Mariatarren kongregaziokoen betebeharrak

- **Erref**: ORD-023/020
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:33:55. **Bukatu**: 00:37:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Igandeetan mezara joaten ziren goizeko bederatzietarako. Baraurik joan behar izaten zuten jauna hartzeko. Ordizian ez zegoen bertako apaizik. Maria Rosario Mariatarren kongregazioan egon zenez, elizara joan, jauna hartu eta prozesioetara joan behar izaten zuten. Hilean behin konfesatzera joaten ziren.

19. Prozesioak eta Maiatzeko loreak

- **Erref**: ORD-023/021
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:37:03. **Bukatu**: 00:38:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Prozesioan Ama Birjina ateratzen zuten eta medailak jantzita joaten ziren. Corpus Eguneko prozesioaren inguruko kontuak kontatzen ditu. Jaunartzea egindako hilabetean egunero mezetara joaten ziren, eta Maiatzeko loreak deituriko ospakizuna egiten zuten.

20. Erlijioarekin lotutako ohiturak etxean

- **Erref**: ORD-023/022
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:38:55. **Bukatu**: 00:39:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Otorduro errezatzen zuten. Bazituzten erlijioarekin lotutako ohiturak etxean eta haiek aipatzen ditu.

21. Ordiziako azoka

- **Erref**: ORD-023/023
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:39:56. **Bukatu**: 00:42:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Ordiziako azokan postu asko izaten ziren, herriko eta inguruko jendea joaten zen saltzera eta haietako batzuk izendatzen ditu. Goizeko 6etarako "rebendedorak" joaten ziren Donostiatik, Ordiziako produktuak erosi eta gero Donostian saltzeko. Azokako postuak.

22. 'Tonto kalea' izenaren zergatia

- **Erref**: ORD-023/024
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:42:32. **Bukatu**: 00:43:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:
'Tonto kalea' ezizenez ezagutzen zen kalearen zergatia aipatzen du.

23. Gauez eramaten zen ganadua azokara, saltzeko

- **Erref**: ORD-023/025
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:43:21. **Bukatu**: 00:45:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Azokara erostera joaten ziren, saltzera ez. Ganadua Garagartza plazan izaten zen eta gaur bezala asteazkenetan izaten zen. Ganadua oinez gauez eramaten zuten azokara.

24. Gabonetako jantziak

- **Erref**: ORD-023/027
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:45:34. **Bukatu**: 00:47:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Euskal jaiak egiten ziren. Eguberritako jantziekin pasatako pasadizo bat kontatzen du.

25. Oiangu eta Larraizko erromeriak

- **Erref**: ORD-023/028
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:47:53. **Bukatu**: 00:50:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Oianguko erromeriara San Inaziotan eta Larraitzera San Pedrotan. Hasieran oinez joaten ziren eta gerora kamioia jarri zuten Larraitzera. Festara goizeko 5etan aterata joaten ziren eta iluntzean garaiz etxera, bi ordu egiten zituzten oinez. Dantza asko gustatzen zitzaion.

26. Ordiziako festak

- **Erref**: ORD-023/029
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:50:10. **Bukatu**: 00:53:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Ordiziako lehengo eta gaurko festak alderatzen ditu. Burgosko militarren banda joaten zen lehenago eta gaur Irungoa. Banda 8 egunetarako joaten zen. Santanero egunez Maria Rosario bazkaria zerbitzatzera joaten zen Martinez tabernara. Santaneroen dantza eskaria nola egiten zen azaltzen du. Txirrindulari lasterketa, boxeoa, matutina, eta abar.

27. Etxezarreta zinea eta titereak

- **Erref**: ORD-023/030
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:53:15. **Bukatu**: 00:54:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:
Etxezarreta zinea zegoen Ordizian. Udan titereak joaten ziren eta antzerkia egiten zuten kalean. Arboledan kioskoa zegoen eta banda ostegun gauetan aritzen zen bertan. Zinea erdaraz izaten zen.

28. "Txirunban" jolasaren azalpena

- **Erref**: ORD-023/031
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:54:40. **Bukatu**: 00:55:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Asteburuan "txirunbara" jolasten zuten, jolasaren nondik-norakoak azaltzen ditu. Frontoian pilotan aritzen ziren.

29. Ordizia eta Beasaingo futbol taldeen pikea

- **Erref**: ORD-023/032
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:55:36. **Bukatu**: 00:57:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:
Ordizian Unión Club deituriko futbol taldea zegoen eta pike handia izaten zen Beasaingoen eta hauen artean. Senperen futbol zelaia zegoen orduan eta han jokatzen ziren partiduak. Ordiziatik Beasainera bidean mutilek menditik harriak botatzen zizkieten, pike handia zegoen eta.

30. Ordiziako industria

- **Erref**: ORD-023/033
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:57:25. **Bukatu**: 00:59:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Ordiziako lantegiak eta industria aipatzen ditu. Kanpotar ugari etorri zen herrira tunela eta bidea egin eta CAF lantegira lanera.

31. Ezkontza eguneko oroitzapenak

- **Erref**: ORD-023/034
- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:59:20. **Bukatu**: 01:02:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Gizona beasaindarra zen eta Lazkaon ezagutu zuen taberna batean lanean ari zela. Ordizian ezkondu ziren eta 100 laguneko banketea egin zuten Urteaga fondan. Banketeko janaria aipatzen du. Zuriz jantzita ezkondu zen berak egindako soinekoarekin. Orduan ez zen inor zibilez ezkontzen. Trenez (talgoan) joan ziren ezkon bidaiara Madrilera.

32. Irurena mertzeria

- **Erref**: ORD-024/002
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:00:12. **Bukatu**: 00:01:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:
Irurena mertzeria denda zabaldu zuen, eta Maria Rosariok bertan egin zuen lan. Denetik egiten zuen: prakei kremailera jarri, barrenak hartu, azpiko izarak... Ondo saltzen zuten eta bezero onak zituzten.

33. Atzeko kalean, oilaskoak balkoian

- **Erref**: ORD-024/003
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:01:20. **Bukatu**: 00:02:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:
Ordizia denborarekin aldatu egin dela dio. Lehen, pobrea zena oso pobre omen zen; eta aberatsa, berriz, oso aberats. Diferentzia handiak egiten ziren. Kaleak asko aldatu dira; lehen oso etxe txikiak ziren. Atzeko kalean ohitura zen Eguberrietan eta festetan oilaskoak balkoian jartzea. Txitak erosten ziren, eta gero, haiek hazten zituzten balkoian.

34. Gabonak

- **Erref**: ORD-024/004
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 00:02:57. **Bukatu**: 00:03:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:
Ez zaizkio Gabonak gustatzen. Lehen ez zen dirurik izaten, baina ilusioa bai. Etxekoak bildu ohi ziren. Jaiotza jartzen zuten.

35. Telefonoa etxean izatearen ardurak

- **Erref**: ORD-024/006
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 00:04:05. **Bukatu**: 00:06:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:
Lehen ez zen tinbrerik izaten. Ateetan soka bat izaten zen, eta hari tira eginda sartzen ziren etxeetan. Konfiantzazko bizilagunen etxeetara ere sartu ohi ziren. San Inazion bizi zirenean, telefonoa zeukaten etxean, eta telefonoa nola jarri zioten azaltzen du. Auzoan, bere etxean bakarrik zegoenez telefonoa, larrialdi kasuetan bizilagunei laguntzea tokatu zitzaion: bi ume erditzen laguntzen ibilitakoa da.

36. Aita ferratzailea eta amak soldaduekin izandako gaizkiulertua

- **Erref**: ORD-024/009
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:08:40. **Bukatu**: 00:10:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Amak gerrako kontuak kontatzen zizkion. Maria Rosarioren aita Afrikan egon zen soldadu eta han mairu asko egin zituen lagun. Aita ferratzailea zen eta etxe aurrean lantegia zuen. Gerra garaian, soldaduek hara eramaten zituzten zaldiak ferratzera. Fermin anaia jaioberria zen, eta amak haren zapiak garbitu ondoren eseki egiten zituen; parapetoan zeuden soldaduek hori ikustean, seinaleak egiten ari zitzaizkiela uste zuten eta tiroka hasten ziren.

37. Kinkea eta kandela argia egiteko

- **Erref**: ORD-024/011
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 00:14:20. **Bukatu**: 00:14:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Beti izan dute ura eta argia etxean. Ataunen zirenean, ordea, kinkea erabiltzen zuten. Ontziaren barrenean karburoa urarekin nahastuta jartzen zen: metxari su eman eta argia ematen zuen. Kandelak ere erabiltzen zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-28

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com